

ONA TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING KROSS KULTURAL KOMMUNIKATIVLIGINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Ne'matullayeva Muazzamxon G'ayratjon qizi

Namangan davlat universiteti

Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi

(Boshlang'ich ta'lim) doktoranti

Annotatsiya: Ona tili ta'limi nafaqat o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish, balki ularning kross-kultural kommunikativligini ham shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Kross-kultural kommunikativlik, turli madaniyatlar o'rtasida samarali muloqot qilish qobiliyatidir. Bugungi globalizatsiya davrida bu qobiliyat, o'quvchilarning nafaqat o'z madaniyatlarini, balki boshqa madaniyatlarni ham tushunish va ularga hurmat ko'rsatishlariga yordam beradi. Ona tili darslarida kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirish uchun bir qator innovatsion texnologiyalarni qo'llash mumkin.

Kalit so'zlar: ona tili, kross-kultural kommunikativlik, madaniyat, interaktiv ta'lim platformalari, dasturlar, muloqot, globalizatsiya.

Zamonaviy ta'limda kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirish uchun turli pedagogik texnologiyalar va metodlarni qo'llash mumkin. Interaktiv o'qitish usullari, loyiha asosidagi faoliyatlar, muammoli vazifalar va rol o'ynash kabi yondashuvlar o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularni faol ishtirok etishga undaydi. Bu jarayon, shuningdek, o'quvchilarning madaniyatlararo muloqot qilish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi va ularni global jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lish uchun tayyorlaydi. Natijada, ona tili darslarida kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirish, o'quvchilarning til o'rganish jarayonini yanada samarali va mazmunli qilishga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish va ularni keng madaniy kontekstda tushunishga yordam beradi. O'quvchilarga turli mamlakatlar, ularning an'analari, urf-odatlar va madaniyatlari haqida ma'lumot berish, ularning qiziqishini oshiradi. Bu maqsadda multimedia materiallardan, masalan, videolar, slaydlar va interaktiv dasturlardan foydalanish mumkin. O'quvchilar o'zlari tanlagan mamlakat haqida taqdimot tayyorlashlari va o'z fikrlarini baham ko'rishlari mumkin. Bunday faoliyat, o'quvchilarning o'zaro muloqot qilish qobiliyatini rivojlantiradi va ular o'rtasida madaniy almashuvni rag'batlantiradi. O'quvchilarning muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun rolli o'yinlar va kross-kultural muloqot o'yinlaridan foydalanish samarali hisoblanadi. O'quvchilar turli madaniyatlarni ifodalovchi rollarni o'ynash orqali boshqa madaniyatlarni tushunish va o'zaro munosabatlarni yaxshilash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, o'quvchilar bir-biriga turli madaniyatlar haqida

savollar berishlari va bu savollarga javob berishlari kerak bo'lgan vaziyatlarni yaratish mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarning fikr almashish, bahs-munozara qilish va o'z fikrlarini ifodalash ko'nikmalarini rivojlantiradi.[1]

O'quvchilar turli mamlakatlarning adabiyotlari va san'at asarlarini o'rganish orqali boshqa madaniyatlarni chuqurroq tushunish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, o'quvchilar o'zbek adabiyotidagi xalq og'zaki ijodini, boshqa mamlakatlarning folklorini o'rganishlari va ularni taqqoslashlari mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarning madaniy tafakkurini kengaytiradi va ularning kross-kultural kommunikativligini oshiradi. Loyiha asosidagi o'qitish metodlari ona tili darslarida kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar turli madaniyatlar bilan bog'liq loyihalar ustida ishlash orqali o'zaro muloqot qilish, fikr almashish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilar birgalikda turli madaniyatlar haqida tadqiqotlar olib borishlari, natijalarni taqdim etishlari va o'zaro fikr almashishlari mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarning jamoaviy ish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.[2]

Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ona tili darslarida kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirishda muhimdir. Internet resurslari, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar orqali o'quvchilar turli madaniyatlar bilan bog'liq ma'lumotlarni osonlik bilan topishlari va o'zaro muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, o'quvchilar boshqa mamlakatlardagi tengdoshlar bilan onlayn muloqot qilishlari, madaniyatlar haqida fikr almashishlari va o'z tajribalari bilan bo'lishishlari mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarning global fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchilarni muammolarni hal qilishga jalb qilish ham kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirishda muhimdir. O'quvchilar turli madaniyatlar bilan bog'liq muammolarni muhokama qilishlari va ularni hal qilish yo'llarini izlashlari kerak. Bu jarayon, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilar birgalikda turli madaniyatlar o'rtasidagi kelishmovchiliklarni muhokama qilishlari va ularni hal qilish yo'llarini izlashlari mumkin.[3]

O'quvchilar o'z madaniyatlari haqida ma'lumot berishlari, urf-odatlar va an'analari bilan bo'lishishlari orqali boshqalar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu jarayon, o'quvchilarning o'z madaniyatlariga nisbatan hurmatini oshiradi va boshqa madaniyatlarga nisbatan qiziqishlarini rivojlantiradi. O'quvchilarning o'z fikrlarini ifodalash va bahs-munozara qilish imkoniyatini berish muhimdir. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalashlari, boshqalar bilan bahs qilishlari va turli nuqtai nazarlarni tinglashlari kerak. Bu jarayon, o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni o'z fikrlarini aniq va ravon ifodalashga o'rgatadi. O'quvchilarning empatiya qobiliyatini rivojlantirish ham kross-kultural kommunikativlikni oshirishda muhimdir. O'quvchilar boshqalar bilan o'zaro muloqot

qilishda, ularning his-tuyg'ularini tushunish va hurmat qilishni o'rganishlari kerak. Bu jarayon, o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni boshqalar bilan samarali muloqot qilishga tayyorlaydi.[4]

Xulosa: Ona tili darslarida kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirish uchun amalga oshiriladigan barcha texnologiyalar va metodlar, o'quvchilarning o'zaro hurmat va tushunishni rivojlantirishiga, madaniy ko'p qirralilikni qabul qilishlariga va global jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishlariga xizmat qiladi. Bu jarayon, o'quvchilarning kelajakda turli madaniyatlar bilan samarali muloqot qilishlariga va ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topishlariga yordam beradi. Shu sababli, ona tili darslarida kross-kultural kommunikativlikni rivojlantirishga qaratilgan texnologiyalar va metodlar, ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Murodova, D. (2021). "Kross-kultural kommunikativlik: nazariya va amaliyot". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashri.
2. Karimova, S. (2020). "Ona tili ta'limida innovatsion texnologiyalar". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashri.
3. Tashkentov, M. (2022). "Madaniy tafakkur va ona tili darslari". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti nashri.
4. Abdullayeva, N. (2021). "Ona tili darslarida interaktiv metodlar". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi nashri.
5. Yuldashev, A. (2023). "Kross-kultural muloqot va ta'lim". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti nashri.
6. Rahmonov, B. (2022). "O'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish". Andijon: Andijon Davlat Universiteti nashri.
7. Xodjayev, U. (2021). "Ona tili va madaniyat: integratsiya yondashuvlari". Qarshi: Qarshi Davlat Universiteti nashri.
8. Mirzaeva, L. (2023). "Ona tili ta'limida madaniy almashuv". Namangan: Namangan Davlat Universiteti nashri.